

Riktlinjer för Kungsörs kommuns arbete gällande nationella minoriteter och minoritetsspråk

Syftet med riktlinjerna är att tydliggöra Kungsörs kommuns ansvar när det gäller nationella minoriteter och minoritetsspråken i linje med gällande konventioner och lagstiftning.

Inledning

Kungsörs kommun har tagit fram riktlinjer för hur kommunen ska öka kunskapen om de nationella minoriteterna samt vara ett stöd för nämnder, styrelser och förvaltningar.

Personer som möter kommunens verksamhet ska känna att de har samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter. Vissa grupper har historiskt sett varit utsatta för diskriminering och förföljelse och diskrimineras fortfarande i högre grad än andra. Därför har vissa grupper särskilt skydd i internationell och nationell lagstiftning. Sveriges nationella minoriteter och minoritetsspråk är en sådan grupp och ett sådant område där det krävs mer arbete för att säkra alla människors lika värde och rättigheter.

Genom att arbeta för nationella minoriteters rättigheter så bidrar kommunen också till de globala målen som fastställts i Agenda 2030. Bland annat till mål fyra om god utbildning för alla och mål tio om minskad ojämlikhet.

Nationella minoriteter och minoritetsspråk

Riksdagen har erkänt fem nationella minoriteter i Sverige: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. För att erkännas som en nationell minoritet så ska gruppen ha:

- Befolkat Sverige under en lång tid
- Långa historiska band till landet
- Uttalad samhörighet och identitet och en egen religiös, språklig eller kulturell tillhörighet
- En vilja att behålla sin minoritetsidentitet.

Samerna har förutom status som nationell minoritet även status som urfolk.

Självidentifikationsprincipen gäller och innebär att det är upp till varje enskild individ att själv avgöra om hen anser sig tillhöra en eller flera nationella minoriteter. Samhället kan därför inte ställa några krav på någon att styrka sin tillhörighet.

De nationella minoritetsspråken anges i språklagen och är:

- finska,
- jiddisch,
- meänkieli,
- romani chib med samtliga varieteter,
- samiska med samtliga varieteter.

Internationella konventioner

De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla. Det finns några konventioner som Sverige ratificerat och som ger nationella minoriteter särskilt skydd.

Dessa är:

- Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen).
- FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 30, slår fast att barn som tillhör en minoritet eller ursprungsbefolkning har rätt till sitt språk, sin kultur och religion.
- FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, artikel 27, slår fast att de nationella minoriteternas rätt till eget kulturliv, rätt att bekänna och utöva sin religion och att använda sitt eget språk.

Nationell lagstiftning

På nationell nivå är det flera lagar som reglerar och berör nationella minoriteters rättigheter och rätten till minoritetsspråk. Lagstiftningen berör flera av kommunens verksamheter, framför allt skolan, äldreomsorgen och biblioteket.

- Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- Språklagen (2009:600) anger vilka de nationella minoritetsspråken är samt att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja dessa.
- Skollagen (2010:800) fastslår rätten till modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.
- Socialtjänstlagen (2001:453) anger att kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskap i de nationella minoritetsspråken där det behövs i omvårdnaden av äldre människor.
- Bibliotekslagen (2013:801) anger att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har ett annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.

Ansvar

Varje nämnd och bolagsstyrelse ansvarar för att efterleva riktlinjerna. Åtaganden i riktlinjerna ska hanteras inom ansvarig nämnds/bolagsstyrelsens budget för ordinarie verksamhet.

Kommunstyrelsen samordnar frågorna kring nationella minoriteter och minoritetsspråk och ansvarar för att följa upp riktlinjerna. Det kommer att ske inom ramen för ordinarie verksamhetsuppföljning.

Kungsörs kommun

Kommuner och regioner är skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete och dessa ska på begäran kunna lämnas ut till den myndighet som har uppföljningsansvar för lagen.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk beskriver nationella minoriteters rättigheter. Den ringar in fem rättighetsområden:

1. Information om rättigheter.
2. Skydda och främja minoriteters språk och kultur.
3. Ge minoriteter inflytande i frågor som rör dem.
4. Äldreomsorg på minoritetsspråk.
5. Användning av minoritetsspråk i myndighetskontakter

Riktlinjer för Kungsörs kommun

Kungsörs kommuns riktlinjer för minoritetsarbetet delas in i följande fem områden:

1. Information om rättigheter.
2. Skydda och främja minoriteters språk och kultur.
3. Ge minoriteter inflytande i frågor som rör dem.
4. Äldreomsorg på minoritetsspråk.
5. Användning av minoritetsspråk i myndighetskontakter

Information om rättigheter

Kungsörs kommun ska:

- Informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och vilket ansvar kommunen har i enlighet med aktuell lagstiftning. Informationen ska vara tillgänglig på kommunens hemsida.
- Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar för att generell information finns tillgänglig.
- Varje nämnd ansvarar för information rörande sina respektive åtaganden.

Skydda minoriteters språk och kultur

Rättigheterna när det gäller språk och kultur regleras förutom i Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) även i Språklagen (2009:600), Skollagen (2010: 800), Bibliotekslagen (2013:801) och Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Kommunen ansvarar för att:

- Elever inom Kungsörs skolor som tillhör någon av de nationella minoriteterna erbjuds modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.
- Information om rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk ges till vårdnadshavare.
- Främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur och att använda det egna minoritetsspråket, särskilt fokus på barn.
- Erbjuda litteratur på minoritetsspråken på biblioteket.

Ge minoriteter inflytande i frågor som berör dem

Kommunen ska:

- Ge människor som ingår i de nationella minoritetsgrupperna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem.
- Vid frågor som specifikt berör minoritetsgrupperna ha samråd med representanter för dessa. Både kommunen och minoritetsgrupper kan initiera önskemål om samråd i specifik fråga.
- Ha särskilt fokus på frågor som berör barn och unga.

Äldreomsorg på minoritetsspråk

Förutom Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) så regleras äldres rättigheter inom ramen för äldreomsorgen som tillhör en nationell minoritet även i Socialtjänstlagen (2001:453).

Kommunen ska:

- Erbjuder personer att få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom den mån det finns personal inom äldreomsorgen som behärskar och vill använda finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska i tjänsten. Kommunen har inget ansvar att rekrytera omvårdnadspersonal med nationell minoritetsspråkkompetens men ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i minoritetsspråken där detta behövs i omvårdnaden av äldre människor.
- Beakta den äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet inom äldreomsorgen.
- Informera de personer som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorg om de möjligheter som finns.

Användning av minoritetsspråk i myndighetskontakter

Kommunen ska:

- Erbjuder enskilda personer att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter som rör ett enskilt ärende om det finns medarbetare som behärskar finska, meänkieli och samiska, och vill använda språket i tjänsten.
- Vid behov arbetar för att det finns personal med kunskaper i finska, meänkieli och samiska vid kontakt med kommunen.
- Samtliga verksamheter har vid behov möjlighet att inhämta frivillig information om vilka språkkunskaper medarbetarna har inom finska, meänkieli och samiska, och om medarbetarna vill använda språket i tjänsten.